

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1934 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående ändringar i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor m. m.

I två inom andra kammaren väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 304 och 305, vilka behandlats av andra lagutskottet, har herr *Andersson* i Igelboda hemställt, i *motionen nr 304*, att riksdagen måtte besluta, dels sådan ändring av eller tillägg till övergångsbestämmelserna i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor, att medlem av förening, som är registrerad enligt lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor eller den 1 januari 1932 varit registrerad enligt nämnda lag men sedermera registrerats enligt lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar, skall äga rätt att under i sagda övergångsbestämmelser fastställd tid överflytta till erkänd sjukkassa å medlemmens bosättningsort, dels ock ett tillägg till lagen den 26 juni 1931 (nr 279) om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar av innehåll, att vid överflyttning av medlemskap, som här avses, den förening, från vilken flyttningen sker, skall efter de föreskrifter, tillsynsmyndigheten meddelar, vara pliktig att å den kassa, till vilken medlemmen överflyttar sin sjukförsäkring, överföra på medlemmen belöpande andel i sjukhjälpfonden, och i *motionen nr 305*, att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i förordningen den 26 juni 1931 om erkända sjukkassor, att för sjukkassa, som varit registrerad enligt lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor, möjlighet beredes att även under loppet av år 1935 antagas till erkänd sjukkassa, ävensom att rätten att överflytta till erkänd sjukkassa, varom talas i övergångsbestämmelserna till ovan nämnda förordning, utsträcker att gälla intill den 1 januari 1936.

Beträffande de skäl, motionären anfört för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande av socialstyrelsen. Det yttrande, som i anledning härav kommit utskottet tillhanda från nämnda myndighet, finnes fogat såsom bilaga till detta utlåtande, och tillåter sig utskottet hänvisa till detsamma innehåll.

I förevarande ämne hava vidare skrivelser inkommit till utskottet från
Bihang till riksdagens protokoll 1934. 9 saml. 2 avd. Nr 43.

Rikssjukkassornas centralorganisation, som enligt uppgift representerar fem av de större erkända centralsjukkassorna, samt från Framtidsförbundet, allmän sjukkassa.

En genomgripande reform av vårt sjukkasseeväsen genomfördes så sent som år 1931.

Före genomförandet av denna reform innefattades den rättsliga regleringen av sjukkassevenksamheten i *lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor*. Enligt denna kan förening för inbördes understöd, som avser att utan affärs-mässigt drivande av försäkringsrörelse bereda antingen enbart sjukhjälp eller ock såväl sjukhjälp som begravningshjälp, därest den fyller i lagen uppställda villkor, registreras såsom sjukkassa. Något tvång att söka registrering föreligger ej, men allenast registrerad sjukkassa äger rättssubjektivitet. Statsbidrag lämnas också endast till registrerade kassor. Enligt lagen kan det finnas två slag av sjukkassor, nämligen dels vanliga sådana och dels s. k. fortsättningskassor. De sistnämnda äro kassor, som meddela sjukhjälp endast åt medlemmar av andra kassor och uteslutande eller huvudsakligen för tid, för vilken medlemmarna på grund av sjukhjälpstidens begränsning i de särskilda kassorna ej äro berättigade till hjälp från dessa. För att kunna vinna registrering skall kassan hava i enlighet med lagen antagit stadgar och utsett styrelse samt äga ett medlemsantal av minst 100; när särskilda omständigheter därtill föranleda, kan registrering erhållas även vid lägre medlemsantal, dock ej om det understiger 25. I stadgarna skall bl. a. angivas kassans verksamhetsområde, men detta kan bestämmas hur som helst; det kan exempelvis omfatta hela riket eller viss kommun, viss stad med kringliggande omnejd o. s. v. Att för det ifrågavarande verksamhetsområdet redan förut finnes en registrerad kassa, utgör intet hinder för registrering. Med hänsyn till verksamhetsområdet äro sjuk-kassorna i stort sett av två olika typer, nämligen antingen s. k. lokalsjuk-kassor, vilka hava sin verksamhet lokalt begränsad, eller rikssjukkassor, vilka arbeta med lokalavdelningar eller eljest hava sina medlemmar i väsentlig grad spridda över en större eller mindre del av riket. Rörande medlems inträde i och avgång ur registrerad sjukkassa meddelas allenast kortfattade regler. Med avseende å ålder eller hälsotillstånd finnas inga begränsningar i fråga om inträdesrätten. Medlem, som utträtt eller uteslutits ur kassan, får därvid ej utbekomma något av kassans tillgångar (13 § 2 st.). Sjukhjälp skall bestå antingen av vård å sjukhus eller av läkarvård jämte läkemedel eller av visst belopp i penningar för varje dag men kan omfatta samtliga dessa understödsformer. Sjukhjälpstiden skall som regel omfatta minst 90 dagar för varje tidsperiod av tolv månader. Bestämmelser angående statsbidrag innefattas i kungörelserna den 11 oktober 1920 (nr 689) angående statsbidrag åt sjukkassor och den 30 juni

1913 (nr 136) angående statsbidrag åt sjukkassor, som meddela moderskapshjälp.

Redan kort tid efter utfärdandet av 1910 års sjukkasselag påyrkades från ett flertal håll en genomgripande omläggning av sjukförsäkringen. Såsom de förnämsta olägenheterna med den då gällande lagstiftningen framhöllos den organisatoriska splittringen, vilken uppammade en osund konkurrens, de alltför svaga prestationer, som lämnades av sjukkassorna, samt den alltför ringa anslutningen.

Såsom exempel på splittringen vill utskottet nämna, att i början av år 1931 funnos i Stockholm 50 lokala sjukkassor och minst lika många avdelningar av rikssjukkassor. Kommuner funnos, där 1 700 sjukkassememmar voro fördelade på 30 sjukkassor eller där 1 800 medlemmar tillhörde 35 olika sjukkasseorgan.

Omkring år 1930 voro cirka 20 % av Sveriges befolkning över 15 år anslutna till sjukkassor medan för Danmark vid 1928 års slut motsvarande tal var 65,1 %.

Sakkunnigförslag angående reformering av sjukkasselagstiftningen avgåvos, av socialförsäkringskommittén i betänkande den 14 oktober 1919 angående allmän sjukförsäkring, av statens besparingskommitté i betänkande den 19 februari 1925 angående socialförsäkringens organisation, av särskilda sakkunniga i betänkande den 15 december 1926 angående omorganisation av det statsunderstödda sjukkasseväsendet m. m. samt av särskilda sakkunniga i betänkande den 11 oktober 1929 angående en reformerad sjukförsäkring m. m.

Förslag om ny sjukkasselagstiftning framlades för riksdagen åren 1926 (prop. nr 113 och 117), 1927 (prop. nr 113 och 114), 1930 (prop. nr 154) samt 1931 (prop. nr 75).

Samtliga regeringsförslag voro i organisatoriskt hänseende grundade på ett system med s. k. enhetskassor.

Det sista förslaget, som i väsentliga delar byggde på ovannämnda, år 1929 avgivna betänkande, antogs i huvudsak av 1931 års riksdag.

Den 26 juni 1931 utfärdade därefter Kungl. Maj:t, bland annat, följande författningar:

- 1) lag (nr 279) om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar;
- 2) förordning (nr 280) om erkända sjukkassor; samt
- 3) kungörelse (nr 282) angående statsbidrag åt sjukkassor.

Utskottet övergår nu till en redogörelse för huvudgrunderna av den nya lagstiftningen.

Den nya lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 1932. I övergångs-

bestämmelserna till ovannämnda lag av den 26 juni 1931 stadgades, att vid förstnämnda tidpunkt skulle 1910 års sjukkasselag upphöra att gälla. För sjukkassa eller fortsättningskassa, som den 1 januari 1932 var registrerad enligt 1910 års lag, skulle emellertid denna fortsätta att gälla för kassan, intill dess kassan blivit registrerad enligt lagen om understödsföreningar, likväl ej längre än till den 1 januari 1935. Registrerad sjukkassa, som önskar fortsätta med sin verksamhet, har att före övergångstidens slut söka registrering som understödsförening. Sker ej detta, måste kassan efter övergångstidens slut omedelbart träda i likvidation samt upplösas. Endast om medlemsantalet icke uppgår till 50, kan kassan därefter fortsätta verksamheten utan att vara registrerad som understödsförening. Som understödsförening registrerad sjukkassa äger att hos tillsynsmyndigheten för understödsföreningar (socialstyrelsen) göra ansökan om antagande till erkänd sjukkassa för visst, lokalt begränsat verksamhetsområde, nära anslutande sig till den bestående kommunala indelningen. Med antagandet följer rätt till statsbidrag enligt därom fastställda grunder.

De erkända sjukkassorna äro av tvenne slag, lokalsjukkasor och centralsjukkasor. För att kunna antagas till lokalsjukkassa skall understödsförening till verksamhetsområde hava en eller flera närgränsande kommuner och som regel hava minst 100 medlemmar. Centralsjukkassa skall till verksamhetsområde hava ett eller flera landstingsområden eller stad, som icke deltagar i landsting. Annan stad, i vilken sjukkaserverksamheten nått större omfattning och har en mera enhetlig organisation, kan med tillsynsmyndighetens medgivande utgöra eget centralsjukkasområde.

Söka flera än en understödsförening antagande för ett och samma verksamhetsområde, skall tillsynsmyndigheten söka åvägabringa jämkning beträffande de avsedda verksamhetsområdena eller överlåtelse enligt 68 § i lagen om understödsföreningar på en av föreningarna av den eller de andras rörelse eller på en för ändamålet bildad förening av samtliga de sökandes rörelse. Kan överlåtelse icke åvägabringas, antages den förening, som tillsynsmyndigheten finner lämpligast, varvid hänsyn särskilt skall tagas till föreningarnas medlemsantal.

För ett och samma verksamhetsområde må allenast en sjukkassa antagas. Från denna regel göres emellertid undantag i tvenne hänseenden till förmån för redan bestående sjukkasor. Det första undantaget gäller sjukkasor, som uteslutande eller huvudsakligen äro avsedda för anställda vid visst eller vissa företag eller i visst yrke (s. k. fabriks- och yrkessjukkasor) eller för personer, beträffande vilka särskilda personliga betingelser äro för handen. Oberoende av att verksamhetsområdet ej är begränsat på sätt i förordningen stadgas eller att erkänd sjukkassa redan finnes för området, kan dylik sammanslutning antagas till erkänd sjukkassa. Det andra undantaget gäller i fråga om stad, som skall utgöra eget centralsjukkasområde. Här

kan en var förening, vilken varit registrerad som sjuk-kassa och som räknar minst 500 medlemmar, antagas till lokalsjuk-kassa för staden.

I lokalsjuk-kassa skall rätt till inträde tillkomma varje inom kassans verksamhetsområde bosatt man eller kvinna i åldern 15—40 år, som har god hälsa och icke är behäftad med lyte, som medför eller kan antagas medföra väsentlig nedsättning av arbetsförmågan eller påkalla läkarvård i större utsträckning. Inom tolv månader efter föreningens antagande till erkänd sjuk-kassa föreligger dock rätt till inträde även för personer i åldern 40—45 år. Den, som icke enligt förordningen har rätt till inträde, får icke heller med-givas sådan rätt, dock kan genom bestämmelse i stadgarna inträdesåldern höjas till 50 år. Rätt till inträde i centralsjuk-kassa skall tillkomma dels en var medlem av lokalsjuk-kassa inom centralsjuk-kassans verksamhetsområde (indirekt ansluten medlem), dels ock en var person, bosatt å ort inom verksamhetsområdet, för vilken lokalsjuk-kassa icke finnes (direkt ansluten medlem). Medlem av lokalsjuk-kassa är pliktig att som medlem tillhöra central-sjuk-kassa för den ort, där han är bosatt, och medlem av centralsjuk-kassa är på samma sätt pliktig att tillhöra lokalsjuk-kassa — förutsatt att sådan finnes — där han är bosatt.

Medlem av erkänd sjuk-kassa, som avflyttar från kassans verksamhets-område till ort, för vilken erkänd sjuk-kassa finnes, eller till utlandet, ute-slutes ur kassan från och med utgången av månaden näst efter den, under vilken flyttningen skedde. Bosätter sig den flyttande inom verksamhets-området för annan erkänd sjuk-kassa och hava stadgade avgifter erlagts in-till tidpunkten för överflyttningen, är han berättigad att inom nämnda tid som medlem ingå i den senare kassan.

Sjukhjälp i erkänd sjuk-kassa skall omfatta 1) ersättning för utgifter till sjukvård (sjukvårdsersättning) och 2) understöd i penningar för varje dag (sjukpenning); dock att skyldigheten att meddela förstnämnda understöd in-träder först den 1 januari 1938. I fråga om sjukhjälp i form av ersättning för utgifter för läkarvård få inga begränsningar i fråga om understöd tiden gö-ras. Vad åter beträffar sjukhjälp i form av sjukpenning eller sjukhusvård skall dylikt understöd utgå för en understöd tid av minst två år för ett och samma sjukdomsfall. Prestationerna skola på visst sätt fördelas mellan lokal- och centralsjuk-kassa.

Begravningshjälp får icke meddelas av erkänd sjuk-kassa. Förening, vilken varit registrerad som sjuk-kassa och som före den 1 januari 1935 ingivit an-sökan om antagande till erkänd sjuk-kassa, kan dock vinna sådant antagande utan hinder av att den på grund av utfästelse, gjord före ansökans ingivande, är skyldig meddela begravningshjälp. Sådan förening är emellertid pliktig att upphöra med begravningshjälpsverksamheten inom två år från anta-gandet.

I ovannämnda kungörelse av den 26 juni 1931 hava lämnats bestämmel-ser angående statsbidrag åt erkända sjuk-kassor. Enligt denna kungörelse

skall statsbidrag utgå till varje erkänd sjukkasse dels i förhållande till antalet medlemmar i kassan, dels ock i förhållande till av kassan meddelad sjukhjälp och moderskapshjälp. Statsbidrag beräknas för kalenderår och utbetalas i efterskott efter ansökan.

För att underlätta övergången från det gamla till det nya systemet hava särskilda bestämmelser meddelats. I 45 § sjukkassaförordningen stadgas sålunda, att förening, vilken varit registrerad som sjukkasse enligt lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor och vilken före den 1 januari 1935 ingiver ansökan i sådant avseende, må antagas till erkänd sjukkasse utan hinder av vissa stadganden i sjukkassaförordningen. I 48 § stadgas emellertid, att om förening, som i 45 § avses, antages till erkänd sjukkasse, är den pliktig ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, tillsynsmyndigheten meddelar rörande överförande av medel, som vid tidpunkten för antagandet funnos avsatta för sjukhjälpsverksamhetens bedrivande, antingen till centralsjukkasse, till vilken medlemmarna skola vara anslutna, eller till annan erkänd sjukkasse, till vilken medlem överflyttar sin sjukförsäkring.

För att underlätta för sjukkassor, registrerade enligt 1910 års lag, att verkställa nödiga förändringar för att kunna antagas till erkända sjukkassor hava i lagen den 26 juni 1931 om vissa ändringar i lagen om understödsföreningar meddelats vissa föreskrifter angående stadgeändring samt överlåtelse helt eller delvis av verksamheten. Enligt 1910 års sjukkasselag gäller beträffande flertalet frågor såsom minimivillkor för giltigheten av beslut om stadgeändring, att antingen samtliga medlemmar av kassan förenat sig om beslutet eller att beslutet fattats å två sammanträden, därav ett ordinarie, och å det sista biträts av $\frac{2}{3}$ av de röstande. De lättnader i fråga om stadgeändring och överlåtelse av rörelsen eller viss del därav, som meddelats genom nyssnämnda lag av den 26 juni 1931, kunna sammanfattningsvis angivas på i huvudsak följande sätt: Medan sjukkasse ännu är registrerad enligt 1910 års sjukkasselag kan stadgeändring beslutas å ett sammanträde med $\frac{3}{4}$ majoritet av de röstande. Sedan förening vunnit registrering enligt understödsföreningslagen, kan förening, som varit registrerad enligt 1910 års lag men icke antagits till erkänd sjukkasse, intill den 1 januari 1935 å ett sammanträde med $\frac{3}{4}$ majoritet av de röstande besluta sådan stadgeändring, som erfordras för antagande till erkänd sjukkasse, ävensom besluta överlåtelse av rörelsen eller viss del därav å erkänd sjukkasse. Vidare kan förening, som antagits till erkänd sjukkasse, å ett sammanträde med $\frac{3}{4}$ majoritet av de röstande besluta sådan ändring, som erfordras för erkännandets bibehållande, ävensom besluta överlåtelse av viss del av rörelsen, då överlåtelsen fordras för erkännandets bibehållande.

Härutöver hava i övergångsbestämmelserna till sjukkassaförordningen föreskrifter meddelats rörande, bland annat, rätt för enskild medlem av sjukkasse, som vid den nya lagstiftningens ikraftträdande varit registrerad

enligt 1910 års sjukkasselag, att överflytta till erkänd sjukkasse. Andra och tredje styckena i dessa övergångsbestämmelser hava följande lydelse:

»Intill den 1 januari 1935 skola medlemmar av varje enligt lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor registrerad förening, som upphör med sin verksamhet, äga rätt till överflyttning till erkänd sjukkasse, inom vars verksamhetsområde de äro bosatta, dock att anmälan om inträde skall göras före utgången av månaden näst efter den, då beslutet om förstnämnda förenings upplösning blev slutligen gällande. Intill samma dag skola ock medlemmar av förening, registrerad enligt nyssnämnda lag, vilka äro bosatta utanför föreningens verksamhetsområde men inom verksamhetsområdet för erkänd sjukkasse, äga enahanda rätt till överflyttning.

Vad sålunda stadgats om rätt till överflyttning skall äga motsvarande tillämpning beträffande medlemmar av förening, som vid denna förordnings ikraftträdande är registrerad enligt lagen om sjukkassor och sedermera registreras såsom understödsförening utan att i samband därmed antagas till erkänd sjukkasse.»

I övergångsbestämmelserna till ovannämnda lag av den 26 juni 1931 har vidare stadgats, att då 1910 års lag om sjukkassor skall beträffande viss förening gälla efter den 1 januari 1932, skall iakttagas, att bestämmelsen i 13 § 2 st. i 1910 års sjukkasselag, enligt vilket stadgande till avgående medlem icke får utbetalas någon del av föreningens tillgångar, icke må utgöra hinder för att, därest medlem i sammanhang med utträde eller utslutning ur föreningen vinner inträde i erkänd sjukkasse, till denna utbetalas visst belopp av föreningens tillgångar.

Utskottet vill i detta sammanhang även omnämna stadgandet i 12 § 2 st. understödsföreningslagen, enligt vilket medlem, som avgår ur understödsförening, icke, med mindre annorlunda är bestämt i stadgarna, äger rätt att utfå någon del av föreningens tillgångar.

De ovan återgivna övergångsbestämmelserna hade i huvudsak föreslagits av 1929 års sakkunniga och därefter upptagits i propositionerna till 1930 och 1931 års riksdagar. Nämnda sakkunniga anförde, bland annat:

Det synes önskligt, att då gammal kassa antages till erkänd sjukkasse och medlemmar, bosatta utanför kassans nya verksamhetsområde, i samband därmed överflytta sin sjukförsäkring till annan erkänd kassa, på dem belöpande andelar av sjukhjälpfonden överföras till den kassa, vari de inträda. Då några detaljerade regler för närvarande icke kunna meddelas beträffande överföringen, har det ansetts lämpligast att allenast stadga, att kassorna skola ställa sig till efterrättelse de föreskrifter i sådant hänseende, som tillsynsmyndigheten utfärdar.

Denna bestämmelse blir ej tillämplig, då gammal kassa ej antages till erkänd kassa utan upplöses. Enligt de föreslagna övergångsbestämmelserna skola kassans medlemmar i sådant fall likväl äga rätt till överflyttning till erkänd kassa å bosättningsorten. De sakkunniga ha tagit i övervägande att såsom villkor för överflyttning under nu angivna omständigheter föreskriva,

att den överflyttande skulle föra med sig på honom belöpande andel av den gamla kassans sjukhjälpsfond eller eventuellt själv erlægga däremot svarande belopp. Emellertid ha de sakkunniga stannat vid att ej föreslå något sådant villkor. Det intresse, som de försäkrade uppenbarligen måste äga av att den nya sjukkasseorganisationen blir så stark och bärkraftig som möjligt, och medvetandet, att de såsom delaktiga i denna organisation komma att vara ansvariga för dess utfästelser, torde utgöra tillräcklig anledning för medlemmar i kassa, som upplöses, att därvid söka genomdriva, att behållna tillgångar användas för tryggande av medlemmarnas fortsatta sjukförsäkring.

Utöver de ovan anförda möjligheterna till övergång till den nya sjukkasseorganisationen finnes enligt gällande lagstiftning ytterligare en sådan möjlighet, som tidigare i denna redogörelse berörts. Förening för inbördes sjukhjälp, som är eller blir registrerad enligt understödsföreningslagen, kan sålunda med anlitande av det i 61 och 68 §§ i nämnda lag anvisade förfarings sättet överlåta sin sjukhjälpsverksamhet eller viss del därav på en erkänd sjukkasse. En sådan överlåtelse kan ifrågakomma även beträffande förening, som icke varit registrerad enligt sjukkasselagen. Vid dylik överlåtelse gälla icke de i sjukkassaförordningen stadgade villkoren i fråga om ålder och hälsotillstånd för inträde i erkänd sjukkasse. För att överlåtelse skall komma till stånd kräves emellertid, att vederbörande erkända sjukkasse är med om saken och avgiver anbud på övertagandet samt att överlåtelsen gillas av tillsynsmyndigheten, som därvid i främsta rummet har att tillse, att den erkända kassans ekonomi icke skadas eller försämras genom överlåtelsen.

I övergångsbestämmelserna till den ovan omnämnda kungörelsen av den 26 juni 1931 angående statsbidrag åt sjukkassor har stadgats, att statsbidrag må utgå till förening, som är eller varit registrerad enligt 1910 års lag om sjukkassor, enligt de i de ovan omförmälda kungörelserna av den 11 oktober 1920 och den 30 juni 1913 angivna grunderna till och med för det år, då nämnda lag upphör att äga tillämpning å föreningen. Tillsynsmyndigheten äger, där så prövas skäligt, medgiva, att förening, vilken den 1 januari 1932 är registrerad enligt 1910 års lag och vilken sedermera registreras såsom understödsförening utan att i samband därmed antagas till erkänd sjukkasse, tilldelas statsbidrag enligt ovannämnda grunder jämväl för tid efter det omförmälda lag upphört att äga tillämpning å föreningen.

I proposition nr 154 till 1930 års riksdag framhölls, att sådant medgivande naturligtvis blott borde lämnas, när omständigheterna utvisade, att omregistreringen till understödsförening vore ett led i kassans anslutning till den nya organisationen eller eljest påkallades av alldeles särskilda omständigheter under övergångstiden.

Övergången från det gamla systemet till det nya skulle i praktiken gestalta sig på sätt som framgår av följande redogörelse av 1929 års sakkunniga:

Åt de sakkunnigas förslag har givits en sådan avfattning, att de nuvarande sjukförsäkringskassorna i största möjliga utsträckning och efter nödig omvandling skola kunna bevaras såsom bärare av den reformerade sjukförsäkringen. Förutsättningen är sålunda, att dessa kassor i sina stadgar upptaga de bestämmelser, som erfordras för att kassan må kunna registreras som understödsförening och som sådan antagas till erkänd sjukförsäkringskassa. På detta sätt skapar den senare registreringen icke något nytt rättssubjekt, och ändringen inverkar såsom en följd härav icke heller på inom kassan bestående rättigheter och skyldigheter.

Registrerad sjukförsäkringskassa, som önskar antagas till erkänd sjukförsäkringskassa, har till en början att för sig uppgöra nya stadgar i överensstämmelse med fordringarna i den nya lagstiftningen, varvid den måhända svåraste punkten torde bliva fastställandet av kassans verksamhetsområde. Bereder kassan utom sjukhjälp även begravningshjälp, har den vidare att vidtaga åtgärder för att kunna, sedan registrering som understödsförening vunnits, överlåta begravningshjälpverksamheten, varvid kassan har att välja mellan överlåtelse till en egen, för ändamålet bildad begravningshjälpförening, en redan bestående dylik sammanslutning eller eventuellt ett försäkringsbolag. I sammanhang härmed verkställes, därest åtgärden icke redan tidigare ägt rum, uppdelning, i enlighet med av tillsynsmyndigheten utfärdade bestämmelser, av kassans tillgångar i sjukhjälp- och begravningshjälpfond.

Av de inalles 1 228 registrerade sjukförsäkringskassor — fortsättningssjukförsäkringskassorna icke medräknade — som redovisas i 1927 års statistik, utfäste ej mindre än 1 132 såväl sjukhjälp som begravningshjälp. För alla dessa måste sålunda en uppdelning av tillgångarna mellan de båda verksamhetsgrenarna ske.

I landskommuner och städer, där praktiskt taget icke finnes mer än en registrerad sjukförsäkringskassa, kan övergången givetvis ske på det enkla sätt, att kassan antager nya stadgar och därefter omedelbart antages till erkänd sjukförsäkringskassa för kommunen eller staden. Finnas inom en och samma kommun två eller flera sjukförsäkringskassor, verkande vid sidan om varandra, blir situationen olika allt eftersom det gäller städer, som skola utgöra eget centralsjukförsäkringsområde, och andra kommuner. Beträffande förstnämnda städer stadgar förordningen, att nuvarande sjukförsäkringskassor, som räkna minst 500 medlemmar, äga att efter omläggningen av sin verksamhet enligt de nya bestämmelserna bliva antagna var för sig till erkända lokalsjukförsäkringskassor för staden. För dessa städers vidkommande betyder den nya lagstiftningen, att nuvarande sjukförsäkringskassor med lägre medlemsantal än 500 nödgas upphöra med sin verksamhet som statsunderstödda sjukförsäkringskassor.

Vad åter beträffar övriga städer och landskommuner med flera registrerade sjukförsäkringskassor gäller, att endast en sjukförsäkringskassa kan antagas till erkänd lokalsjukförsäkringskassa. Sökes för en dylik kommun erkännande av två eller flera förordningar, skall det åligga tillsynsmyndigheten att söka åvägabringa överlåtelse av rörelsen (sammanslagning av sjukförsäkringskassorna). Kommer sådan överlåtelse icke till stånd, skall erkännande tilldelas den av föreningarna, som med hänsyn till omständigheterna anses vara den lämpligaste. Har sådant erkännande meddelats, finnes ju icke någon möjlighet för övriga registrerade sjukförsäkringskassor att fortsätta sin verksamhet som statsunderstödda sjukförsäkringskassor längre än till utgången av den fastställda övergångstiden. Därest de föredraga att icke överlåta sin rörelse på den erkända sjukförsäkringskassan, kunna de även därefter fortsätta verksamheten såsom icke statsunderstödda sjuk-

hjälpföreningar. Efter övergångstidens slut blir lagen om understödsföreningar gällande för dem.

Enligt vad utskottet inhämtat från socialstyrelsen utgjorde den 26 april 1934 antalet erkända centralsjukkassor 28 och antalet erkända lokalsjukkassor 786 med sammanlagt omkring 600 000 medlemmar. Vid årsskiftet 1931/1932, då den nya lagstiftningen trädde i kraft, funnos 1 256 sjukkassor (inräknat 33 fortsättningskassor), registrerade enligt 1910 års sjukkasselag, med omkring 1 060 000 medlemmar, oberäknat medlemsantalet i fortsättningssjukkassorna. Av dessa kassor hava 445 antagits till erkända sjukkassor, 105 överlätit sin verksamhet på erkända sjukkassor eller eljest upphört med densamma samt 82 omregistrerats enligt understödsföreningslagen utan att samtidigt antagas till erkänd sjukkassa eller överlåta sin verksamhet på dylik kassa. Den 26 april 1934 voro fortfarande 624 sjukkassor registrerade enligt 1910 års lag. Av de gamla kassorna beräknas i runt tal 150 kassor med omkring 150 000 medlemmar icke komma att övergå till erkända sjukkassor. Hela antalet erkända sjukkassor vid övergångstidens slut den 31 december 1934 har beräknats skola utgöra cirka 1 600 med omkring 900 000 medlemmar.

I yttrande över motionen nr 304 har *Rikssjukkassornas centralorganisation* avstyrkt motionen och därvid anfört bland annat:

Den nya sjukkasseförordningen förutsätter i stort sett en kollektiv anslutning av medlemmar i sjukkassor, registrerade enligt 1910 års lag, varigenom riskerna utjämnas både i fråga om medlemsbeståndets beskaffenhet och de gamla kassornas sinsemellan olika ekonomi. Den i motionen föreslagna individuella anslutningen skulle betänkligt eliminera den avsedda utjämnningen och stimulera medlemmar i högre åldersklasser och med svagt hälsotillstånd att övergå till de erkända sjukkassorna, vilkas ekonomiska ställning därigenom skulle försämrans. Anledningen till att en del sjukkassor ämna ställa sig utanför den nya sjukkasseorganisationen torde bero på missnöje med bestämmelsen om ersättning för olycksfall i arbete och yrkesjukdom, varför någon nämnvärd anslutning från yngre medlemmar i dylika kassor icke är att förvänta. Det förhåller sig i stället så, att dessa kassor bedriva en illojal konkurrens mot de nya sjukkassorna i syfte att från dessa förvärva unga och friska medlemmar. Bifalles motionen, komma de kassor, som ämna fortsätta verksamheten som understödsföreningar, att otillbörligt gynnas till förfång för den statsunderstödda sjukkasseverksamheten, och denna utveckling kan väl icke anses önskvärd. Som i motionen nämnes, finnas allttjämt möjligheter för medlemmar, tillhörande sådana kassor, som ställa sig avvisande till den nya sjukkassereformen, att övergå till statsunderstödd verksamhet. Förslaget, att för sådana medlemmar skulle överföras andel av sjukhjälpfonden, måste väcka stora betänkligheter. I förbigående må anmärkas, att de flesta kassor, varom här är fråga, ha synnerligen svaga fonder, vadan andelen icke på långt när kan kompensera riskerna. Skulle genom ändrad lagstiftning bestämmas skyldighet att överföra fondandelar vid individuell övergång från de enligt 1910 års sjukkasse-

lag registrerade sjukförsäkringarna, måste i analogi härmed den bestämmelsen gälla även de medlemmar, som av en eller annan anledning utträda ur erkänd sjukförsäkring för att i stället inträda i understödsförening.

Centralorganisationen har avstyrkt jämväl motionen nr 305 och till grund härför anfört, bland annat:

Den omständigheten att en del sjukförsäkringar ännu icke intagit en bestämd ståndpunkt i anslutningsfrågan, synes icke påkalla en ytterligare förlängning av övergångstiden, då intet formellt hinder finnes för fattande av slutligt beslut i frågan inom den stadgade övergångstiden. Förlängning av övergångstiden skulle däremot medföra nackdelar för sådana till central-sjukförsäkring direkt anslutna medlemmar, vilka äro bosatta inom lokalsjukförsäkringsområde, där enligt äldre lag registrerad sjukförsäkring finnes, vilken på grund av tvekan om anslutning skulle komma att ytterligare fördröja upprättandet av erkänd lokalsjukförsäkring. Tillsynsmyndighetens arbetsbörda i anledning av omorganisationen kunde möjligen återopas såsom skäl för utsträckt övergångstid, men den frågan borde helst lösas på så sätt, att tillräckligt anslag beviljades myndigheten, så att den kunde i nödig grad forcera omorganisationsarbetet.

Framtidsförbundet, som beslutat att icke övergå till de erkända sjukförsäkringarna utan i stället fortsätta sin verksamhet som understödsförening, har i sin ovannämnda skrivelse avstyrkt motionerna och därvid anfört, bland annat:

Motionerna hava uppenbarligen tillkommit i syfte att uteslutande gynna de erkända sjukförsäkringarna delvis på bekostnad av de kassor, som icke kunnat förmås ansluta sig till dessa. Då motionären yrkar, att bestämmelsen om kapitalöverföring skall gälla även för de kassor, som efter den 1 januari 1935 registrerats som understödsföreningar, måste saken betraktas som ett särskilt gynnande av de erkända kassorna på understödsföreningarnas bekostnad. Om därför utskottet skulle förordna en sådan bestämmelse, har *Framtidsförbundet*, som representant för understödsföreningarna, rättighet att, enligt principen om likhet inför lagen även för tvenne lagenliga och likaberättigade organisationer, fordra, att samma skyldighet åläggas de erkända kassorna för de medlemmar, som frivilligt önska övergå till understödsföreningarna. Vad angår motionen nr 305 så innebära de yrkanden, som i denna motion framställas, endast att vinna ett års uppskov med den tid, inom vilken de erkända kassorna skola vara färdigorganiserade. Skulle utskottet finna skäligt att förordna en sådan uppskovsbegäran, så hava de kassor, som ämna fortsätta sin verksamhet som understödsföreningar, rättighet fordra att icke sättas i undantagsställning, varför samma tids uppskov bör meddelas jämväl i fråga om upphävandet av 1910 års lag med därav följande konsekvenser, d. v. s. att statsbidrag enligt denna lag bör utgå även för år 1935.

Utskottet vill slutligen erinra, att *1928 års pensionsförsäkringskommitté* den 26 april 1934 framlagt betänkande med förslag av majoriteten av de sakkunniga till, bland annat, lag om allmän ålderdomspensionering samt lag om erkända sjukförsäkringar. Dessa lagar föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1937. Genom det av kommitténs majoritet förordade förslaget, en-

ligt vilket lagen om allmän pensionsförsäkring skall avlösas av lagen om allmän ålderdomspensionering, skall den obligatoriska försäkringen mot förtidsinvaliditet upphöra och uppgiften att meddela försäkring mot sådan invaliditet anförtros åt de erkända sjukkassorna. De föreslagna ändringarna i sjukkasselagstiftningen ha i huvudsak föranletts av invaliditetsförsäkringens överförande. För att möjliggöra för flera än nu att vinna inträde i erkänd sjukkassa och därmed skaffa sig försäkring mot invaliditet har föreslagits, att fordran på god hälsa för inträde i erkänd sjukkassa skall mildras i ett särskilt avseende. Under en övergångstid skall även bestämmelsen i den föreslagna sjukkasselagen om högsta ålder för rätt till inträde i erkänd sjukkassa (50 år) göras mildare. För att icke personer, som hittills litat till den genom den allmänna pensionsförsäkringen beredda försäkringen mot förtidsinvaliditet, skola på grund av att de redan passerat högsta inträdesåldern vara avskurna från möjlighet att genom inträde i erkänd sjukkassa skaffa sig en ersättning för denna försäkring, har sålunda enligt förslaget åldersgränsen för inträde i sådan kassa för personer, som inom fem år efter ikraftträdandet av lagen om allmän ålderdomspensionering anmäla sig till inträde, satts till 67 år. För närmare upplysningar angående förslagets innehåll får utskottet hänvisa till ovannämnda betänkande.

Utskottet.

Såsom av den av utskottet ovan lämnade redogörelsen framgår har 1931 års sjukkassereform föregåtts av ett flertal utredningar av sakkunniga och ett ingående övervägande från statsmakternas sida. Härvid har spörsmålet om sättet för övergången till den ifrågasatta nya sjukkasselagstiftningen ägnats synnerlig uppmärksamhet. Åt de år 1931 antagna författningarna har givits ett sådant innehåll, att de äldre sjukkassorna kunna i viss utsträckning och efter nödiga förändringar bevaras såsom bärare av den reformerade sjukförsäkringen. Beträffande de äldre kassor, som av skilda anledningar icke komma att antagas till erkända sjukkassor, har under förarbetena till den nya lagstiftningen förmedlats, att dessas inordnande i det nya organisationssystemet skulle i betydande omfattning tillgå på det sätt, att de gamla kassorna låte registrera sig såsom understödsföreningar och därefter med begagnande av det i understödsföreningslagen upptagna överlåtelseinstitutet avvecklade sin rörelse för att uppgå i en kassa, som antagits eller söker antagande såsom erkänd kassa. För att underlätta de äldre kassornas inpassning i det nya systemet har i den nya lagstiftningen genomförts en mildring i villkoren för giltighet av beslut om sådana stadgeändringar, som erfordras för de äldre kassornas antagande till erkända sjukkassor, samt av beslut om överlåtelse av deras rörelse helt eller delvis å dylik kassa. Såsom framgår av utskottets redogörelse ovan ha i övergångsbestämmelserna till sjukkasseförordningen dessutom stadgats rätt för enskild medlem av äldre kassor, att under vissa förutsättningar överflytta till erkänd kassa. Genom att tillskapa dessa möjligheter för äldre kassor och

deras medlemmar att ansluta sig till det nya organisationssystemet har man sökt åstadkomma en förnuftig avvägning mellan de stridiga intressen, som kunna finnas hos de av överflyttningen berörda föreningarna och deras medlemmar.

Beträffande de i motionen II: 304 framställda yrkandena om en ytterligare utvidgning av övergångsmöjligheterna för enskild medlem av äldre kassa samt om skyldighet för sådan kassa att vid medlems överflyttning till erkänd sjuk-kassa till denna överföra på medlemmen belöpande andel av sjukhjälp-fonden har socialstyrelsen i sitt i ärendet avgivna yttrande yppat starka betänkligheter. Socialstyrelsen har sålunda anfört, bland annat, att den utvidgade rätten till överflyttning torde komma att begagnas företrädesvis av äldre och sjukliga medlemmar, vilkas sjukrisker kunde förväntas överstiga de för deras egen kassa i genomsnitt gällande. De fondandelar, som skulle komma att överföras till de erkända kassorna, skulle enligt styrelsens uppfattning icke på långt när motsvara de övertagna sjukriskerna. Den föreslagna utvidgningen vore därför synnerligen svår att överblicka med hänsyn särskilt till de ekonomiska konsekvenserna. Socialstyrelsen har vidare framhållit, att då den föreslagna utvidgningen av överflyttningsrätten m. m. icke torde kunna genomföras utan en ingående utredning i hithörande spörsmål, syntes en oundgänglig förutsättning för de föreslagna ändringarna vara, att den i sjuk-kasselagstiftningen stadgade övergångstiden förlänges. Jämväl i de skrivelser, som till utskottet inkommit från Rikssjuk-kassornas centralorganisation och från sjuk-kassan Framtidsförbundet, har från olika utgångspunkter erinrats, att bifall till motionen skulle medföra olägenheter i skilda hänseenden. I likhet med socialstyrelsen anser utskottet, att betydande risker och olägenheter måste anses förbundna med de ifrågasatta ändringarna. Enligt utskottets förmenande hava ej tillräckliga skäl förebragts för de i motionen framförda yrkandena. Utskottet anser sig följaktligen böra avstyrka ifrågavarande motion.

Till stöd för de i motionen II: 305 framställda yrkandena om en utsträckning av den i sjuk-kasselagstiftningen föreskrivna övergångstiden m. m. har i huvudsak anförts, att tillsynsmyndigheten icke skulle medhinna att före övergångstidens slut behandla inkomna ansökningar från föreningar att bli antagna till erkända sjuk-kassor m. m., varigenom sjuk-kassareformens genomförande skulle äventyras. I sitt i ärendet avgivna yttrande har socialstyrelsen emellertid på anförda skäl förklarat sig icke kunna tillstyrka motionen. Med hänsyn till vad socialstyrelsen i förevarande hänseende anfört anser sig utskottet böra avstyrka jämväl denna motion.

I likhet med socialstyrelsen anser emellertid utskottet, att vissa jämkningar av andra och tredje styckena av övergångsbestämmelserna till sjuk-kasseförordningen böra vidtagas, så att av nämnda stadganden tydligt framgår, att rätt till överflyttning gäller för medlemmar av förening, som vid sjuk-kasseförordningens ikraftträdande var registrerad enligt 1910 års sjuk-

kasselag och som före den 1 januari 1935 beslutat upphöra med sin verksamhet eller blivit antagen till erkänd sjukkassa.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att förevarande motion II: 304 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

B) att riksdagen i anledning av motionen II: 305 måtte för sin del antaga följande

Förordning

om ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor.

Härigenom förordnas, att andra och tredje styckena i övergångsbestämmelserna i förordningen den 26 juni 1931 om erkända sjukkassor skola erhålla följande ändrade lydelse:

Medlemmar av varje enligt lagen den 4 juli 1910 om sjuk-kassor registrerad förening, som före den 1 januari 1935 beslutar att upphöra med sin verksamhet, skola äga rätt till överflyttning till erkänd sjukkassa, inom vars verksamhetsområde de äro bosatta, dock att anmälan om inträde skall göras före utgången av månaden näst efter den, då beslutet om förstnämnda förenings upplösning blev slutligen gällande. Vad sålunda stadgats om rätt till överflyttning skall äga motsvarande tillämpning beträffande medlemmar av förening, som den 1 januari 1932 är registrerad enligt lagen om sjuk-kassor och sedermera registreras såsom understödsförening utan att i samband därmed antagas till erkänd sjuk-kassa och vilken före den 1 januari 1935 beslutar att upphöra med sin verksamhet.

Därest medlemmar av förening, som registrerats enligt nyssnämnda lag men före den 1 januari 1935 antagits till erkänd sjuk-kassa, äro bosatta utanför det för föreningen såsom erkänd fastställda verksamhetsområdet men inom verksamhetsområdet för annan erkänd sjuk-kassa, äga nämnda medlemmar rätt till överflyttning till denna kassa, dock att anmälan om inträde skall göras före utgången av månaden näst efter den, då antagandet till erkänd sjuk-kassa meddelades.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1934.

C) att förevarande motion II: 305, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan under B) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 maj 1934.

På andra lagutskottets vägnar:

KARL MAGNUSSON.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *von Geijer, Sam Larsson, P. Sandström, Norman, Olof Carlsson, Karl Bodin* och *Forslund*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde, *Hage, Johanson* i Halla-
gården, *Wallerius, Olovson* i Västerås, *Hansson* i Trollhättan och fru *Nordgren* samt
herr *Österström*.

Bilaga.

1) Socialstyrelsens yttrande.

Stockholm den 9 mars 1934.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 9 nästlidne februari har socialstyrelsen anbefallts avgiva och till utskottet senast den 10 dennes överlämna yttranden över tvenne inom andra kammaren väckta motioner, *dels* nr 304, om rätt för medlem av registrerad sjukkasse eller understödsförening att inom viss tid överflytta till erkänd sjukkasse å medlemmens bosättningsort m. m., *dels* ock nr 305, om utsträckning av den tid, inom vilken tidigare registrerad sjukkasse må kunna antagas till erkänd sjukkasse, ävensom att till socialdepartementet insända avskrift av sagda yttranden.

Till fullgörande härav får styrelsen, som funnit de båda motionerna stå i visst samband med varandra och lämpligen böra behandlas i ett sammanhang, över dem gemensamt avgiva följande yttrande.

Motionerna hava till prövning förelagts sociala rådets sektion för det statsunderstödda sjukkasseväsendet (sjukkassenämnden) vid dess sammanträde den 22 februari 1934. Utdrag av sektionens protokoll, i vad det gäller förevarande frågor, bifogas.

Liksom tidigare framlagda förslag till reformering av det frivilliga sjukkasseväsendet bygger även 1931 års sjukkassereform, i vad angår sättet för övergången till den nya lagstiftningen, på den förutsättningen, att de bestående, enligt 1910 års lag registrerade sjukkassorna i största möjliga utsträckning och efter nödig omvandling skola kunna bevaras och övergå såsom bärare av den förbättrade sjukförsäkringen. När sådan kassa efter ansökan registreras som understödsförening och antages till erkänd sjukkasse, bliva samtliga dess medlemmar, oavsett ålder och hälsotillstånd, delaktiga i den nya sjukförsäkringen, vare sig de, såsom boende inom det för kassan fastställda verksamhetsområdet, kvarstå som medlemmar i kassan, eller de, såsom bosatta inom verksamhetsområdet för annan erkänd sjukkasse, överflytta sin sjukförsäkring till denna.

Med den starka splittring, som rådde inom sjukkasserörelsen, och då sjukkasseförordningen förutsätter en enhetlig organisation av rörelsen inom lokalt begränsade verksamhetsområden, kunna emellertid icke på långt när alla enligt 1910 års lag registrerade sjukkassor med bibehållen självständighet övergå i den nya organisationen. Jämväl i fråga om medlemmarna i de sjukkassor, som till följd av reformen nödgades upphöra med sin verksamhet, förutsattes dock, att tillfälle i största möjliga utsträckning skulle beredas även dem att bliva delaktiga av den nya sjukkasseorganisationen. För detta ändamål har i övergångsbestämmelserna till förordningen intagits föreskrift om rätt till övergång (överflyttning) till vederbörande erkända sjukkasse om envar medlem av enligt 1910 års lag registrerad sjukkasse, vilken upphör med sin verksamhet (övergångsbestämmelserna till sjukkasseförordningen. 2:dra stycket 1:sta punkten). Enahanda rätt till övergång

(överflyttning) tillkommer vidare envar medlem av sådan sjukkasse, vilken först registrerats som understödsförening men därefter upphör med sin verksamhet (övergångsbestämmelserna 3:dje stycket). I bägge fallen är dock medgivandet begränsat till tiden intill den 1 januari 1935.

Utom de ovan anförda alternativen finnes med nu gällande bestämmelser ännu en möjlighet till övergång till den nya sjukkasselagstiftningen. Förening för inbördes sjukhjälp, som är eller blir registrerad enligt understödsföreningslagen, kan sålunda med anlåtande av det i 61 och 68 §§ av sagda lag stadgade förfarandet överlåta sin sjukhjälpverksamhet eller viss del därav på en erkänd sjukkasse. Vid dylik överlåtelse, som kan ifrågakomma även beträffande förening, som icke varit registrerad enligt sjukkasselagen, gälla icke de i 9 § sjukkasseförordningen stadgade villkoren i fråga om ålder och hälsotillstånd för inträde i erkänd sjukkasse. Rätten till sådan överlåtelse är emellertid endast villkorlig. För att överlåtelsen skall komma till stånd, kräves sålunda dels, att vederbörande erkända sjukkasse är med om saken och avger anbud på övertagandet, dels ock att överlåtelsen gillas av tillsynsmyndigheten, som därvid i främsta rummet har att tillse, att genom överlåtelsen den erkända sjukkassans ekonomi icke skadas eller försämras.

I motion nr 304 yrkas nu en ytterligare utvidgning av övergångsmöjligheterna, innefattande rätt för medlem i enligt 1910 års sjukkasselag registrerad sjukkasse eller i sådan kassa, vilken sedermera registrerats som understödsförening, att — oberoende av att sagda kassa eller förening icke såsom sådan upphör med sin verksamhet — inom den i övergångsbestämmelserna fastställda tidsfristen överflytta till erkänd sjukkasse för den ort, där han är bosatt. Vidare föreslås i motionen ett tillägg till lagen om understödsföreningar av innehåll, att vid överflyttning av medlemskap från förening, varom här är fråga, till erkänd sjukkasse till denna senare skall, enligt av tillsynsmyndigheten meddelade föreskrifter, överföras på medlemmen belöpande andel av föreningens sjukhjälpfond.

Med avseende på dessa yrkanden vill styrelsen till en början erinra, att det är sjukkassorna själva som genom beslut å sammanträde med medlemmarna eller, där sammanträdes befogenheter såsom i allmänhet hos riks-sjukkassorna utövas genom valda ombud, med ombuden, äga taga ställning till omorganisationsfrågan. Med den vidsträckta självstyrelse, som tillerkänts sjukkassorna, tillkommer det i första hand medlemmarna själva att genom sina röster verka för att kassans beslut utfaller i den riktning, som är för dem fördelaktig. Det är allmänt bekant, att i detta hänseende stor försumlighet gör sig gällande. Sjukkasemedlemmarna deltaga i allmänhet endast föga i sammanträdena och avgörandet träffas där vanligen av en ringa minoritet bland medlemmarna.

Å andra sidan kan förtjäna framhållas, att anslutningen till den nya lagstiftningen icke är garanterad, även om majoriteten av de röstande eller t. o. m. av kassans samtliga medlemmar är för densamma. På grund av de stränga bestämmelser, som gälla beträffande ändring av sjukkassas och understödsförenings beslut om stadgeändring eller om upplösning, kan i verkligheten en minoritet av $1 + \frac{1}{3}$ eller, om fråga är om det i lagen den 26 juni 1931 (nr 279) medgivna förenklade beslutsförfarandet, av $1 + \frac{1}{4}$ av de röstande förhindra övergången.

Frågan om utvidgning av gällande överflyttningsbestämmelser i den riktning, som i motionen ifrågasättes, är synnerligen svår att överblicka med

hänsyn särskilt till de ekonomiska konsekvenserna. Frågan gäller nämligen icke de medlemmar av registrerade sjukkassor, vilka äro friska och under 40 år (första året efter sjukkassas antagande 45 år). Dylika medlemmar äro ju genom sjukkasseförordningen tillförsäkrade rätt till inträde i erkänd sjukkassa (sjukkasseförordningen 10 och 11 §§). Den enda olägenhet, som en övergång till erkänd sjukkassa för deras vidkommande kan tänkas medföra, är, att de eventuellt gå förlustiga begravningshjälpsutfästelse, varmed sjukförsäkringen i den gamla kassan varit förbunden. Frågan om den utvidgade överflyttningsrätten berör därför närmast sådana medlemmar av registrerade sjukkassor, vilka fyllt 40 (45) år eller vilkas hälsotillstånd är mindre gott. Det är vid sådant förhållande naturligt, att denna utvidgning på många håll inom sjukkasserörelsen möter ganska starkt motstånd och betraktas som en allvarlig fara för hela sjukkassereformen. Såsom framgår av bifogade protokollsutdrag förklarade sig majoriteten av sjukkassesektionens ledamöter visserligen finna motionens syfte beaktansvärt men att dock vissa, delvis ganska starka betänkligheter kunde anföras mot dess genomförande i oförändrat skick; tvenne av sektionens ledamöter avstyrkte bifall till motionen.

Till förebyggande av de risker för de erkända sjukkassorna, som kunna befaras uppstå genom den åsyftade utvidgningen av överflyttningsrätten, har visserligen, såsom redan anförts, i motionen ifrågasatts, att den sjuk-kassa, som hade att mottaga den flyttande, skulle äga att av den kassa, från vilken avflyttningen skedde, erhålla på den flyttande belöpande andel av kassans sjukhjälpsfond. Till frågan om möjligheten att på lagstiftningens väg framtinga ett dyligt överlämnande av andelar av sjukkassas tillgångar, återkommer styrelsen i det följande. Betydelsen ur kompensations synpunkt av en sådan bestämmelse bör dock icke överskattas.

En del av de sjukkassor, som väntas komma att ställa sig utanför den nya organisationen, hava motiverat detta sitt ståndpunkttagande med hänvisning till sin jämförelsevis goda ekonomiska ställning. Från dessa kassor torde någon nämnvärd överflyttning näppeligen vara att vänta. Andra kassor åter hoppas uppenbarligen att de, ehuru i avsaknad av tillgångar, genom reducerade förmåner och lägre avgifter skola vara i stånd att framgångsrikt tävla med de statsunderstödda sjukkassorna. I fråga om dessa kassors medlemmar kan man däremot förmoda, att de i jämförelsevis stor utsträckning komma att begagna sig av den utvidgade överflyttningsrätten. Denna överflyttning skulle de erkända sjukkassorna sålunda få emottaga utan nämnvärd kompensation i form av sjukfondsandelar.

De fonddelar, som sålunda eventuellt skulle komma att överföras till de erkända sjukkassorna, skulle emellertid sannolikt icke på långt när motsvara de övertagna sjukriskerna, även om härvid icke uppställas andra anspråk än dem, som gälla ifråga om överflyttning i samband med antagandet till erkänd sjukkassa. Man torde nämligen hava grundad anledning förmoda, att rätten till överflyttning skulle begagnas företrädesvis av äldre och sjukliga medlemmar, vilkas sjukrisker kunde förväntas överstiga de för deras egen kassa i genomsnitt gällande. Såsom anledning, varför sjuk-kassor, som hittills uppburit statsbidrag, nu äro betänkta på att efter övergångstidens slut bedriva verksamhet utan sådant understöd, anföres icke så sällan, att avgifterna i de erkända sjukkassorna ställa sig alltför höga och därför verka avskräckande. I den mån denna invändning har stöd av verkligheten torde den huvudsakligen gälla i fråga om yngre och friska

medlemmar. För äldre och sjukliga medlemmar skulle de högre avgifterna säkerligen icke innebära något hinder för överflyttning till erkänd sjukkasse.

Jämlikt understödsföreningslagen 12 § 2:dra stycket äger icke medlem, som avgått ur understödsförening, med mindre annorlunda är bestämt i föreningens stadgar, rätt att utfå någon del av föreningens tillgångar. Ett bifall till motionen kräver därför, såsom ock i motionen förutsatts, utfärdandet av en särskild lag, innefattande ett tillägg till de i lagen den 26 juni 1931 (nr 279) meddelade övergångsbestämmelserna. Vilken räckvidd en dylik lag skulle få, är dock ovisst. Den lärer sålunda icke kunna åberopas gentemot de sjukkassor, vilka efter registrering som understödsföreningar i sina stadgar upptagit bestämmelse, som direkt förbjuder sådan utbetalning. Så länge sjukkasse är registrerad enligt sjukkasselagen kan icke heller mot kassans vilja någon dylik överföring av tillgångar framtvingas. Genom övergångsbestämmelserna till lagen den 26 juni 1931 (nr 279) har visserligen stadgats, att bestämmelsen i 13 § 2:dra stycket i sjukkasselagen, vilket lagrum innehåller förbud att överhuvudtaget till avgående medlem utbetala något av kassans tillgångar, icke skall, så länge sjukkasselagen ännu gäller för kassan, utgöra hinder för att sådan utbetalning sker för medlem, som i sammanhang med avgången vinner inträde i erkänd sjukkasse. Tvång till överförande av för sjukhjälpsverksamheten avsatta medel gäller dock endast i fråga om sjukkasse, som antages till erkänd sjukkasse (sjukkasseförordningen 48 §).

Utöver en dylik tilläggslag fordras även andra bestämmelser för närmare reglering av överföringen av fondandelarna. Då sjukkasse eller understödsförening, som bereder sjukhjälp, meddelar även andra understöd (särskilt begravningshjälp), måste regler finnas, där icke bestämmelser härom äro intagna i stadgarna, för tillgångarnas fördelning de olika verksamhetsgrenarna emellan.

Med hänsyn till de svårigheter och risker, som äro förbundna med den föreslagna utvidgningen av överflyttningsrätten, synes det styrelsen tveksamt, huruvida densamma kan anses vara tillräddig. I varje fall synes utvidgningen icke böra genomföras med mindre bestämmelser utfärdas, varigenom i görligaste mån förebygges, att tyngande sjukrisker i jämförelsevis stor utsträckning avlastas på de erkända sjukkassorna. En utväg att i någon mån förebygga detta synes vara, om det som villkor för överflyttning stadgades, att sådan överflyttning begärdes minst av en viss icke alltför ringa del — exempelvis $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{5}$ — av sjukkassans (föreningens) medlemmar. Ifrågasätts kan vidare, om icke som villkor för överflyttningen borde stadgas, att de överflyttningssökande konstituerade sig som understödsförening och att överflyttningen därefter skedde i form av överlåtelse av den nya föreningens rörelse på vederbörande erkända sjukkasse.

En oundgänglig förutsättning för utvidgning i av motionen angiven riktning av överflyttningsrätten synes vara, att den i sjukkasseförordningen stadgade övergångstiden förlänges. Överflyttningsrättens utvidgning skulle nämligen kräva ett så omfattande förarbete, att det synes vara otänkbart, att överflyttningen skulle kunna förberedas och verkställas under det halvår, som med nu gällande bestämmelser kunde beräknas återstå av sagda övergångstid.

Även oberoende av bifall till motion nr 304 kan emellertid frågan om

förlängning av övergångstiden förtjäna tagas under övervägande. För sin del har styrelsen tidigare varit inne på denna tankegång, men ansett sig icke böra göra någon framställning därom, då någon önskan från sjuk-kassehåll i denna riktning, styrelsen vederligt, tidigare icke gjort sig gällande. För styrelsen skulle övergångstidens förlängning medföra en viss lindring av den stora arbetsbördan, som övergången till den nya sjukkasse-organisationen fört med sig. Då endast något mer än nio månader återstår av övergångstiden, måste under denna tid alla disponibla krafter tagas i anspråk på själva organisationsarbetet, varigenom övriga styrelsen såsom tillsynsmyndighet för både erkända sjukkassor och andra understöds-föreningar åvilande ämbetsuppgifter måste komma att undanskjutas och fördröjas. Särskilt är det att befara, att utbetalningen till sjukkassorna av statsbidrag samt ersättning för utgivna moderskapsunderstöd kan komma att mer än skäligt försenas. Det har vidare visat sig, att den arbetsplan, som styrelsen tidigare uppgjort, innefattande i huvudsak att handläggningen av alla sådana ärenden, som icke direkt sammanhånga med sjukkassererefor-men, skulle, så långt ske kan, undanskjutas till efter 1934 års utgång, knappast låter sig genomföra. De erkända sjukkassorna hava sålunda visat sig synnerligen angelägna att snarast möjligt genomföra den omorga-nisation av begravningshjälpsverksamheten, som påkallas av sjukkasse-reformen.

Avgörande i denna fråga bör emellertid vara, om en förlängning av övergångstiden kan anses vara till gagn för sjukkasserörelsen såsom sådan. Någon mera allmän önskan i denna riktning synes emellertid icke före-finns hos sjukkassorna. Vid sjukkassesektionens sammanträde ställde sig ledamöterna i huvudsak tveksamma mot tanken. Vid sådant förhållande finner sig styrelsen icke böra för sin del förorda motionen ifråga.

Även om förlängning av övergångstiden icke beslutas, torde emellertid en viss jämkning av den i övergångsbestämmelserna till sjukkasseförord-ningen stadgade tidsfristen böra göras. Sådan denna tidsfrist formulerats i 2:dra stycket av övergångsbestämmelserna lär den få anses innebära, att medlemmar i sjukkassa, som först den 31 december 1934 antages till erkänd sjukkassa eller upphör med sin verksamhet, komma att gå sin överflyttningsrätt förlustiga. Enahanda blir förhållandet med medlemmar av i 3:dje stycket av övergångsbestämmelserna omförmälda understöds-föreningar. Detta har uppenbarligen icke varit avsikten. Dessa stadganden synas därför böra omformuleras så, att det tydligt framgår, att rätten till överflyttning gäller ifråga om medlemmar i envar sjukkassa resp. under-stödsförening, som före den 1 januari 1935 antages till erkänd sjukkassa eller upphör med sin verksamhet.

Gunnar Huss.

Theofil Andersson.

2) Sjukkasenämndens yttrande till socialstyrelsen.

Utdrag av protokoll vid sammanträde med sociala rådets sektion för det statsunderstödda sjukkasewäsendet (sjukkasenämnden) den 22 februari 1934.

§ 5.

Vid behandling av den 2:a till överläggning upptagna frågan — motion nr 304 till riksdagens andra kammare — förklarade flertalet ledamöter, att de funno motionens syfte beaktansvärt men att vissa, delvis starka betänkligheter kunde anföras mot genomförande av det i motionen framförda förslaget i oförändrat skick.

Hr *Toresson* ansåg sannolikt, att företrädesvis de äldre eller sjukliga medlemmarna skulle komma att begagna sig av den i motionen föreslagna rätten till individuell övergång till erkända sjukkassor. Med hänsyn till de ekonomiska risker, som de erkända kassorna härigenom kunde utsättas för, förordade hr *T.* avslag. Av samma skäl kunde hr *Holmgren* icke förorda bifall till motionen.

Fru *Nordgren* ansåg att individuell övergång i varje fall ej borde medgivas utan övergången till erkänd sjukkassa ske kollektivt. Fru *N.* ville för sin del tillstyrka bifall till sista delen av det i motionen gjorda yrkandet.

Hr *Lindberg* trodde icke det vore lämpligt om motionen bifölles i oförändrat skick. Kunde socialstyrelsen genom modifiering av de i motionen föreslagna åtgärderna framkomma med ett förslag, varigenom motionens syfte tillgodosåges men de ekonomiska riskerna minskades, borde enligt hr *L:s* mening förslaget tacksamt biträdas.

Hr *Byttner* hade särskilt fäst sig vid att, enligt motiveringen till motionen, det synes vara i »massor» av medlemmars intresse, att åtgärder vidtoges i den riktning, som motionen åsyftar. Om så är fallet, ansåg hr *B.* det vara nödvändigt finna någon form för lösande av svårigheterna.

Hr *Martin Andersson* hemställde att socialstyrelsen, om den icke vill tillstyrka motionen, i stället anvisar utvägen att bilda understödsföreningar för ändamålet.

§ 6.

Under överläggningarna rörande 3:e frågan på dagordningen — motion nr 305 till riksdagens andra kammare — förklarade hr *Holmgren* sig icke vilja förorda utsträckning av övergångstiden ytterligare ett år. Föreslog i stället modifiering av bestämmelserna, så att kassa, som varit registrerad enligt 1910 års lag, må kunna antagas till erkänd sjukkassa även under t. ex. första halvåret 1935, förutsatt att den före 1934 års utgång beslutat söka erkännande.

Hr *Lindberg* ville understryka, att övergångstiden ej bör utsträckas på sätt i motionen föreslås.

Hr *Toresson* fann i fråga om kassa, som varit registrerad enligt 1910 års lag och vilken beslutar upplösning, välbetänkt om medlemmarna medgaves rätt till överflyttning till erkänd sjukkassa under hela år 1935. I övrigt ställde sig hr *T.* tveksam till den i motionen föreslagna åtgärden.

Hr *Martin Andersson* hade intet yrkande men framhöll, att åtgärd syntes icke kunna undvikas bland annat emedan, enligt övergångsbestämmelserna till sjukkasseförordningen, medlems överflyttningsrätt upphör med 1934 års utgång och ingen överflyttning därför skulle hinna verkställas i de kassor, som vid årsskiftet 1934/1935 antagas till erkända sjukkassor eller upplösas.

Vid protokollet:

Ragnar Engström.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

E. Bormann.
